

SIONULU ROMANESCU

fóia basericéscă, literaria și scolastica.

Vien'a,

15. Martiu
1872.

„Sionulu rom.” ese de două ori pe luna, în 1. și 15 a
lunii, cuprindindu 1½—2 côle. Pretiulu pe unu
anu 5 fl. v. a., pe diumetate de anu 2 fl. 50 cr.
v. a.; pentru Romanîa și țere straine 14 lei sêu
franci pe întregu, și 7 lei pe diumetate anulu.

N^o
5.

Prenumerarea se face la redacțiune, în semina-
riulu gr. e. centr. din Vien'a (Schönlaterngasse
Nr. 10). Tôte epistolele sunt de a se trimite la
redacțiune francate. Corespondențele nepublicate
se voru arde. Serisori anonime nu se primescu.

Anulu
IV.

CUPRINSULU: A două insoatiune a preoților, III. — Sacrificiulu Legei nôue (urm.) — Laudele celor trei santi: Basiliu c. m., Gregoriu Naz. și Ioane Gura-d.-a. — Starea scôleloru nôstre rom. din dièces'a gr. e. a Lugosiului. — O rara carte pedagogica rom. — Amvonulu: Despre beția, urmările și stricaciunile ei (finca); Marturisirna peccatorulu e fôrte necesaria și folositoria (predica pe dominec'a a două sêu oricare alt'a în parésime). — Literatura: bibliografia rom. — Ochire prin lumea politica (novel'a elect. și frecări în diet'a pestana, ajunulu alegeriloru în Croati'a, senatulu imp. și Polonii cu Rutenii, cale ferata în Dalmati'a, „catolicii-vechi”, Amadcu e pre sarite, atentatu asupr'a reginei Angliei, atentatulu bismarckianu, Itali'a contr'a Francei, Turci'a și Rusi'a inamorate.) — Varietăți. — Post'a redacțiunei.

A două insoatiune a preoților.

III.

În articlii precedenti petrecuramu mai îndelungatu la desvoltarea istorica a obiectulu nostru, și nu fôra temeiu. Cestiunea celibatulu și a insoatiunei secunde a preoților e din cestiunile ecleziastice disciplinari, cari în decursulu istoricu au fostu și suntu variabili dupa tempu și împregiurări; ea e unu faptu istoricu, și faptele istorice numai cu lamp'a istoriei a mana se potu ilustra și lamuri cumu se cade. Lectorii nostri, sperâmu, nu voru fi luatu în nume de reu procederea acést'a dictata de natu'a lucrulu.

Acumu se facemu o recapitulare scurta, se deducemu câteva consecințe practice, și se terminâmu.

Că se începemu cu celibatulu, acést'a esential-minte se baséza, cumu vediuramu, pe înalt'a demnitate și însemnatatea speciale a preotiei față cu lucrurile divine și umane, cu cele nemoritorie și cele trecătorie, cu cele ceresci și cele pământesci, între cari preotulu e asiá-dicundu verig'a intermediaria, midiuocitoria. Deunde fetiori'a ministriloru dicității acumu în vechimea antecrestina apare dictata de unu sentiu mai că generale alu popóreloru, asiá câtu crestinișmulu și baseric'a crestina în respectulu acést'a, că și în multe altele, numai a enunțiatu și desfășuratu unu adeveru, spre care inclinâ și împingéá instinctivul firea și fiend'ti'a genulu omenescu.

Și într' adeveru nu se pôte negá, că cu statulu preotulu — abstragundu de la chiamarea lui de a petrece în rogatiuni continue și ocupatiuni scientifice, din care cauza și la orientali calugherimea mai pretotindeni se redicâ în védia preste preotimea secularia, — suntu împreunate nu puține obligatiuni precâtu de sublimate pre atâtu și grele într' o mesura că acea, câtu împlinirea loru esacta și consciențioasă poftesce adesu o resemnatiune adevératu eroica. Se luâmu numai p. e. curagiulu și resoluțiunea receruta în tempu de persecutiuni escatate contr'a relegei și basericei, respândirea luminei evanghelice prin misiuni, jefirea-de-sene la patulu celor morboși în morburu contagióse și epidemice scl., și va trebui se concéda fiacare însu nepreo-

cupatu, cumu că în atari împregiurări unu preotu casatoritu va fi prin necesariile și pré firescile respecte familiari mai multu au mai puțin impedecatu împlinirea santelor sale detorințe; va trebui se marturisésca cu s. Paulu, cumu că în atari cercustări periculóse celu legatu de muieru va grigi, chiaru și dupa regul'a moralei crestine, înainte de tôte de ale muieru și familiei, și nunai de la unu preotu neinsoratu va poté cu dreptu cuventu asceptá, că dinsulu și în midiuoculu pericululu se grigésca de ale lui Ddieu, sacrificandu-se pe sene dupa esemplulu pastorulu pastorulu I. Cristosu, pentru turn'a sa. „entatória pentru binele sufletescu și trupesculu deapropelului seu. Recunoscú acést'a chiaru și protestantii, cari desi predicatoriloru sei le lasara în privinți'a casatoriei libertate nemarginita și nerestrinsa, totusi marturisescu, cumu că cei ce au darulu celibatulu suntu mai apti pentru a grigi de lucrurile divine, decâtu deca suntu distrasi prin afaceri private familiari, („Aptiores autem hi, qui donum habent coelibatus, sunt curandis rebus divinis, quam si privatis familiae negotiis distrahuntur.“ Helvet. Confess. I. cap. 29.)

Scimu bine, câte de tôte se obiectéza contr'a celibatulu preotiescu, între altele că elu ar' fi contr'a dreptulu naturale, nevoindu-se a stinge în omu instinctulu naturei și ruinandu astfelu sanetatea corpulu, cumu și că ar' conduce deadreptulu la nemoralitate. La aste și asemeni obiectiuni nici spatiulu nici propusulu nostru nu ne iérta a reflectá mai îndelungatu, fiendu ele și altcumu de sute și miie de ori propuse și desbatute prin opurile teologice-basericesci; éra în speciale pretins'a imposibilitate fisiologica a viatiei celibatarie fiendu refutata de medici celebri, că Brown Anglesulu (în opulu: Erori populari), Laurentiu Martini, profesoriu în universitatea de Taurinu (în cartea: Lezioni di fisiologia, t. 10., cumu și în comentariulu: Del celibato fisicamente considerato, Lucca 1840; cfr. Scotti: Catechismo medico, cap. 11.) și altii.

Dara încâtu pentru obiectiunea vulgară, că celibatulu în sene ar' duce la nemoralitate, — că se tacemu, că prin asta presupunere este inferata întréga junimea nôstra de adi, carei legile militari mai nôue

i-oprescu casatori'a chiaru in anii, candu pasiunea e mai infocata, — cutediãmu a intrebã: au statulu casatoriale lu-scutesce absolutu de cadere pre omulu voluptuosu sî molesitu? Au nu depinde, precumu in celibatu, asiã sî in statulu matrimoniale, in cea mai mare parte de la puterea morale a vointiei, de la domnirea preste eulu seu, cã cinevã se duca o viatia curata sî nepetata? Respunda casatoritii sî esperinti'a de tôte dilele. Se mergemu in sa sî mai departe sî se punemu casulu, cã cutare soçiul de casatoriã e morbosu cu anii intregi, era matrimoniu, cumu se scie, e atãtu in baseric'a apusena cãtu sî cea resaritena nedisolubil, disciplin'a cestei din urma inca numai din caus'a adulteriuului concediendu disolvirea casatoriei: ce va face in atare casu soçiulu sanetosu? Au nu e dînsulu asisiderea avisatu la tari'a morale a vointiei sale, la dominarea preste eulu seu, spre a poté cã crestinu bunu padî nevatemata in celibatulu seu involuntariu fidelitatea jurata consórtiei sale? Mai multu inca: au nu cãpeta dînsu unu stremuru potinte spre infrenare sî abnegatiune chiaru prin esemplulu preotîmei sî calugherimei celibi, carea nu pentru órecãte lune séu órecãti ani, ei pentru intréga viati'a a abdisu placeriloru seesuali? Éta cumu propune mam'a baserica sî aici idealuri de imitatu, esemple atragatórie; éta cumu cuprinde, norméza sî santiesce dîns'a intru intiepletiunea sa divina tôte referintiele viatiei!

Cu tóta aceste de ne vomu aduce a minte, cã in tenerétiile nóstre cãte sî cãtu de poterice pátime se lupta cu noi, vomu cuprinde deplinu caus'a, pentru ce baseric'a orientale in fine se multiamã a pretinde profesarea celibatului, descatiarea de muiere sî familia numai de la demnitarii cei mai inalti, de la episcopi, cari suntu inainte de toti sî de tôte chiamati a fi adevirati parinti sî tatani ai comunei credintiosiloru; vomu intielege ratiunea, pentru carea de la cei inaintandi la episcopatu, deca deoparte se pretindeã se abdica de viati'a casatoriale, de alta parte se recereã alocure prin canóne respicate se aiba o etate minimale de 50 de ani; vomu marturisí francu, cã sî asta-di ar' fi fórt de doritu, cã cei ce se detiermurescu a imbrãçisã viati'a celibale se fia mai antãju supusi la o proba rigorósa sî indelungata, sî preste totu, in lips'a de seminarie de copii, chiaru sî in ordulu calugherescu se nu se primésca decãtu individi in etate inaintata celu puçinu cãtra 40 de ani séu preoti deveniti veduvi, cumu se practiséza asta din urma pre une locuri in resaritu. E frumósa fóra indoiéla viati'a casta sî cu totulu consantita lui Ddieu; dara se nu ne amagimu in privinti'a feliuriteloru pericle sî curse ale viatiei, cari se punu din tôte pártile debilitãtii omenesci. Bine le a cunoscutu aceste marele apostolu-filosofu, s. Paulu, sî in acésta profunda petrundere a referintieloru viatiei cu multa preingrigire dispuse, cã de diaconésa „veduva se se aléga, nu mai puçinu de sieptedieci de ani avendu“ (I. Tim. 5,9).

Ce se atinge de a dóua insoratiune a preotiloru séu insoratiunea loru dupa chirotonire, aretaramu mai susu, cã a fostu unu tempu, in care baseric'a re-

saritena le permiteã sî dupa chirotonia in restempu de doi ani a pasi la casatoriã. Óre din ce temeiu? Se pare, cã dintr' unu temeiu analogu cu cea ce i-narã ani-çerti unu Anglesu distinsu scrietoriulu acestoru sire. Anume i-spuse, cã tenerii presbiteri anglicani se casatorescu de comune numai dupa ce, capetandu parochia, in pastorirea sufleteloru s'au destinsu incãtvã sî au apucatu a-si face puçintica stare; urmarea e, cã nici lordi avuti nu refusa a-si dá ficele dupa atari presbiteri juni sî mai distinsi, cãci firesce acesti-a nu numai se bucura de una pusetiune soçiale mai stabila decumu suntu multe altele seculari, ei cu dînsii dupa chiamarea sî cultura morale a preotiloru parinti si-potu totodata promite unu traiu casatoriale mai ferice fícelorú sale. Dara aceste fia díse cã prin trecãtu.

Disciplin'a presinte a basericei occidentale observa in acestu respectu inca totu norme de din evulu mediu, sî insoratiunea clericiloru esistinti in ordurile sacre o privesce de nevalida (conc. Trid. sess. XXIV. c. 9. de sacram. matrim.); convalidarea civile a ataroru insoratiuni depinde de la legiurile diverseloru tiere. In baseric'a orientale se procede in astfelu de casuri conformu canóneloru din seclii primi. adeca preotulu casatoritu dupa chirotonire se reléga in statulu laicale (redigitur in statum laicalem,“ efr. Cherrier Hist. eccl. sî Jus eccl.) Asiã tiene sî usulu basericei nóstre romanesi pana in tempulu de façia, cumu demustra mai multe esemple actuali sî cumu se decise in er'a concordatului unu procesu faimosu, intentatu din acestu temeiu contr'a nemoritoriulu barbatu alu natiunei romane, Arone Pumnulu, decãtra ordinariatulu gr. c. leopolitanu, pare cã mai multu din antagonismu natiunale decãtu din zelu basericescu.

Intr'adeveru noi credemu a fi documentatu de ajunsu in cele precedinti, cã in vechime asisiderea era insoratiunea ast'a a preotiloru intr'o parte a basericei oprita sî considerata de nevalida, intr'alta parte ba. Prin urmare afacerea se tieneã, cumu se sî tiene, de disciplin'a basericésca, stramutabile dupa tempu sî cercustãri. Stramutarea ei, scimu bine, cã privesce pre organele puse de Spiritulu s. spre a gubernã baseric'a lui Ddieu, pre episcopi sî concilie, decisiunile carora nici unu fiiu credintiosu alu basericei nu va voi se le previna. De la aceste in sa fia-ne iertatu a sperã, cã intr'unu tempu, ce merge inainte, celu puçinu nu voru mai restringe unu usu moscenitu din tempuri nememorabili, cumu e amintitulu usu alu insoratiunei de a dóua a preotiloru romani. Anticitatea religiósa l'a satoritu, pentru ce se-lu eliminãmu noi pigmeii credintiei? Acea anticitate admirabile din dóue: a dispensã intiepletiesce cu debilitatea firei omenesci séu a lasã campu largu pecatului sî scãndalei, alese reulu celu mai micu, deca se póte numí reu. Se pasímu in urmele celoru vechi, sî de siguru vomu se adaugemu nu puçinu la infflorirea basericei lui Christosu, la redicarea moralei publice, sî deci la fericirea omenimei.

Sacrificiul Legei n oue.

(dintr-o Liturgie în manuscris.)

(urmare.)

§. Partea prima, producerea. Activitatea profetica. Calea purgativa.

Trecut'a umbr'a legii s'  charul a sositu. Genul omenescu pe calea pozitivă si negativă în decursu de mai multe cente s' mii de ani preparatu fiindu, s' de dorul Mesiei ardiendu anemele stramosiloru astfelu, c tu lu-invoc tu cu profetul graindu: „Rourati ceriuri de susu s' nuorii se ne pl ie pe Mantuitorulu,¹⁾ în fine celoru dintru intunerecu s' din umbr'a mortiei le resari lumina, Cuventulu eternu a lui Ddieu invesc  natur'a omenesca, ceriulu cu pamentulu se un , si corurile angeresci anuciara imbucuratoriulu faptu pastoriloru betleemiteni, cantandu: „Marire intru cei de susu lui Ddieu s' pre pamentu pace intre ómenii cu buna voire.“ Acésta umilire-de-sene s' descindere din ceriu a Fiului lui Ddieu o memor za archiereulu, candu imbracatu în ornate descinde pana la usiele imperatesci, invocandu la inceputulu santei mise ajutoriulu Spiritului s, cu „Imperate cerescu“, s' candu preotulu dupa acésta invocare, în locu de indatinatulu „Sante Ddieule“, d ce cu corulu angerescu „Marire intru cei de susu lui Ddieu“. Apoi preotulu celebratoriu unindu-se în sufletulu seu denou cu Christosu prin simbolulu sarut rii evangeliului,  ra diaconulu în semnulu statului seu mai umilulu multiamindu-se a sarut  numai tronulu lui; altarulu, acestu din urma invita pre pontificante a incepe sacrificiulu laudei. „Tempulu e, d ce, se facem (sacrificăm)²⁾ Domnului“, c s' candu i-ar' aduce a minte mandatulu „Acést'a se faceti intru amintirea mea“.

a) Baseric'a s' face aievea în sant'a misa memorarea economiei mantuirei nóstre, incependu, cumu vedim, de la incarnatiunea Fiului lui Ddieu, prin care incarnatiune mai ant tu s'a descoperitu s' aretatu ómeniloru, cumu c  Ddieu e intreitu în persóne. Din acésta cauza incepe preotulu cu „Binecuventata e imperat'a Tata-lui scl.“ Din acestu temeiu vinu indata trei ectenie, urmate de trei rogatiuni secrete, în cari mai înainte de t te ceremu pace, pace cu Ddieu, cu noi  nsi-ne s' cu deapropole, „pace, pre care lumea nu o p te d , căci nu o cun ce, nici o sci pre ea“,³⁾ ei numai Fiulu lui Ddieu ni o-a meritatu s' castigatu; mai incolo ceremu intr'ınsele charu s' indurare pentru tóte stările s' tóta omenimea, c ci prin inceputulu sacrificiului rescumparatoriu în incarnatiune a sositu tempulu gratiei universali s' a misericordiei pentru omenimea intréga, c mu lu-prenunciu psalmistulu: „Tu scolandu-te te vei indur  spre Sionu, c  tempulu este a te indur  spre elu, că a sositu tempulu;“⁴⁾ s' Iesa'ia; „D mne indura-te spre noi, că pre tine te-amu aseptatu.“⁵⁾

Totu din d sul temeiu urméza dupa ectenie trei r nduri de antifone cantate de choruri, asi  c  p rtilor psalmice, memorandu-ne preunciarea incarnatiunii dej  în T. v., se canta înainte,  ra dupa viersurile psalmice se repetiesce c te unu refrenu scurtu privitoriu la incarnatiunea dej  consumata s' la gra-

ti'a lui Christosu admirabilu operat ria în noi s' pentru noi. Dreptee intogm  c  în T. v., unde înainte de sacrificare aducatoriulu victimei că s' preotulu mai ant tu si-marturis tu culpositatea loru:⁶⁾ asi  s' la inceputulu sacrificiului eucharisticu antifonele i-aducu a minte at tu preotulu c tu s' poporulu credintiosu d s'a apostolica: „Marurisiti-ve unulu altui-a pecatele s' ve rogati unulu pentru altulu, c  se ve vindecati (sufletesce), c  multu p te rogatiunea dreptului cea fierbinte,“⁷⁾ s' ne incredintieza, c  „bine este a ne marturisi Domnului s' a cant  numelu seu pre înalte,“  ndemnandu-ne „se intempin m fa 'a lui intru marturisire.“ Marturisirea pecatelor e prim'a conditiune spre acea, c  omulu se póta fi creatu denou prin sacrificiu; spre acestu scopu partea a dóua a antifonelor invocă ajutorintia si intercesiune ceresca, anume mai ant tu s' ant tu a pre santei Nascatorie-de-Ddieu, dicundu: „Pentru rogatiunile Nascatoriei-de-Ddieu Mantuitoriule mantuesce-ne;“ dupa acea a santiloru, cari cu ajutoriulu gratiei lui Christosu s'au luptatu pentru misteriu credintiei s' au reportatu triumfu gloriosu; pre urma laudăm s' rog m în acestu respectu pre  nsi-si incepatoriulu s' auctoriulu mantuirei nóstre, cantandu maiestosulu imnu: „Unule nascutu Fiule,“ s' „Mantuesce-ne pre noi, Fiule a lui Ddieu!“

b) Astfelu antifonele, c  se graim cu Cabasil'a,⁸⁾ în semn za  resiccumu primulu tempu alu venirei lui Christosu, tempulu trecutulu înainte de botezarea lui Ioanu, candu Isusu  ra acumu în lume petrecendu intre ómeni, dara încă nu multi lu-cunosce u. Cu aretarea sa la riulu Iordanului s' botezarea sa prin Ioanu Isusu incepe mantuitor'a sa activitate publica; Ioanu lu-presinta gl telor c  pre „mnelulu lui Ddieu, celu ce redica peccatulu lumii;“ Tata-lu celu cerescu lu-marturesce a fi fiulu seu celu  nbitu, s' prin descinderea Spiritului s. preste dinsulu misteriu Treimei se arăta lumii în modu visibilu. Astea ni-lereamintesce intrarea cea mica.

Aretatu-s'a la Iordanu Domnulu, lumin'a cea neapropiata, s' acésta lumin'a a stralucitu preste noi; de acea pontificantele la esire tienendu susu cuventulu celu scrisu a lui Ddieu, evangeliulu, înainte-i se p rta luminaria aprinse. Diaconulu, că s' celu ce strig  în desiertu „indreptati-ve că s'a apropiatu imperat'a ceriuriloru,“ eschima: „Cu intieptiune der pta,“ provocandu prin acést'a c t'a credintiosiloru, se intempine s' imbr siesce cu intieptiune adeverata, va-se-dica cu anima umila s' indreptata spre cele ddieesci, predicarea evangeliului salutei, s' se asiste totu astfelu la celebrarea misterielor divine. Portile imperatesci se deschidu, pentru c  Ddieu introduce pre ant tulu-nascutu s' unulu-nascutu alu seu în lume, candu dupa apostolulu dise: „Si se se inchine lui toti angerii lui Ddieu;“ dreptee s' chorulu int na: „Veniti se ne  chin m s' se cademu la Christosu;“ d , se cademu, se ne prosternemu înainte a lui Christosu, Ddieu-omului, înainte a d u'a persóna a pre santei Treimi, care în persón'a divinit tii un  în modu neseparatu s' neconfusu dóue nature, cea ddieesca s' cea omenesca; de acea s'  ns mna archiereulu celebrandu cu diceriulu s' triceriulu⁹⁾ sant'a

evangelia și după aceea binecuvânta cu dinsele turm'a lui Christosu cea cuvântătoare. Ci fiindu că sântii martiri au fostu primitiile său pârğ'a inchinătoriloru lui Christosu și suntu pentru noi exemple atragătoare spre imitarea credinței și virtutilor lor, de aceea urmēja în choruri numaidecātu înjurile lor de lauda, tropăriele și condacele.

Persón'a a două din pré sânt'a Treime, Fiulu lui Ddieu a intratu în lume, și baseric'a lu-intempina cu înmulu angeriloru și, după tradițiunea pia, de origine angerésca,¹⁰⁾ cu înmulu întreitu-santelor, cea ce aréta armoni'a restatorita între angeri în ceriu și între ómeni pre pământu, restatorita prin venirea lui Christosu, carele, precumu dice s. Paulu apost., a stricatu inimițiile în corpulu seu, și amendóue le-a facutu un'a, cele ce suntu în ceriu și celea ce-su pre pământu. De unde se și dice „Sante Ddieule“ atâtú decățra preotii celebratori în santuariu, câtú și afóra se canta decățra cantareți și poporu. Cumu că memoratulu imnu baseric'a aievea lu-referesce la laud'a lui Christosu că a unui-a din pré sânt'a Treime, o demustra diaconulu, care după ce a provocatu pre iereu „se binecuvente tempulu cantării întreitu-santului,“ și acest'a a intonatu „că santu esti Ddieulu nostru,“ aretandu cu orariulu cățra icón'a lui Christosu, dice cu viersu mare. „și în seclii secliloru,“ óresicumu sprimendu-si dorinti'a, că poporulu fidele se resune în eternu acéta lauda a Mnelului celui ce siede pre tronú;¹¹⁾ o demustra arhierulu pontificante, care la finea cantării imnului cu (diceriulu și) triceriulu éراسi însémna în form'a crucei santulu evangeliu, óresicumu sigilandu și testificandu cele acumu cantate despre Christosu, și apoi binecuventa cét'a credintiosiloru, „vini'a, pre care a plantat'o de répt'a Domnului.“

c) Incependu Isusu activitatea sa publica, cu acest'a a inceputu totodata că rege a luá în posesiune imperati'a sa morala; dreptee pontificantele tienendu loculu celui „Binecuvântatu, carele veni intru numele Domnului,“ după cantarea întreitu-santului ocupa scaunulu celu înaltu său tronulu. Acumu urmēja lectiunea apostolului și a evangheliei. Dara pentru ce premerge pericop'a epistolară celei evanghelice? Pentru că „în multe chipuri de demultu Ddieu graindu parintiloru prin profeti, în dilele aceste mai depre urma ne-a graitu nóue intru Fiulu, pre carele l'a pusu moscenitoriu tuturor, prin carele și seclii a facutu;¹²⁾ pentru că Angerulu legaturei a tramisu înainte-si mai antáiu pre patriarhi și profeti, și apoi pre invetiaceii sei „doi câte doi în tóte cetátile și satele, unde voieá însu-si se mérga,“¹³⁾ pentru că în fine elu „n'a venitu se strice legea și profetii, ci se-i plinésca.“¹⁴⁾ Astfeliu pericop'a epistolară, carea după spiritulu seu e cu necontenita privire la Lege și la profeti, ne conduce la evangeliu, precumu scopulu și tient'a ultima a Legei a fostu Christosu, și precumu Ioanu botezatoriulu conduse și tramise pre invetiaceii sei a se alaturá cățra Christosu. Din care cauza lectorulu lege epistol'a cu faci'a întórsa cățra altariu și preotu; precandu evangeliulu dincontra, pentru că dintr'insulu vorbesce Cuvântulu celu eternu a lui

Ddieu, Pastoriulu pastoriloru cățra turm'a sa cea cuvântătoare; cățra carele nevoindu-se a-si aretá și episcopulu celebratoriu subiectiunea și umilitatea sa, sub cetirea evangeliului depune semnulu pastorirei sale supreme, omoforulu.

(va urmá.)

¹⁾ Isai. 45. 8. — ²⁾ Varro l. 5. de ling. Lat.: „agnam Jovi facere“; Virgil.: „facere vitulam pro frugibus“; efr. ps. 66. in hebr.: „faciam tibi boves cum hircis“; Exod. 29.: „vitulum pro peccato facies.“ — ³⁾ Ioan. 14. 27 urm. — ⁴⁾ ps. 102. 12. — ⁵⁾ Isai. 33. 2. — ⁶⁾ Bona Rev. liturg. l. 2. c. 2. Aici se citéza unu locu dintr'o scriere a rabinului Maimonide, care atestéza, cumu că acéta marturisire a peccatorulu premergeá la tóte sacrificiele. — ⁷⁾ Iac. 5. 16. — ⁸⁾ Cabasilas o. c. cap. 18. — ⁹⁾ Din scrietorii vechi se vede, că mai demultu arhierulu binecuvéntá atâtú numai cu diceriulu, éra la „Sante Ddieule“ numai cu triceriulu, cea ce și mai bine corespondeá cursului ideoloru mistice ale misei; efr. Sim. Thess. de missa et templ. — ¹⁰⁾ V. Goar Euch. Gr. pag. 109. — ¹¹⁾ Apocal. 7. 17. — ¹²⁾ Evrei. 1. 1-2 — ¹³⁾ Luc. 10. 2. — ¹⁴⁾ Mat. 5. 17.

Laudele celoru trei sânti:

Basiliu celu mare, Gregoriu Nazianzenulu și Ioane Gura-de-auru.

„Semper honos. nomenque tuum, laudesque manebant.“
Vieg. Aen. lib. 1 v. 613.

Candu adevéurile fundamentali ale crestinismului érau mai tare atacate din partea inimiiloru, unu síru splendidu de barbati, dotati cu facultátile cele mai emininti, resaru că totu atáti lucéferi pre orizonulu basericeii crestine, cari cu inalt'a loru eruditiune apera din tóte poterile adevéurile de credință și se lupta cu unu sucesu ferice incontr'a tuturoru rateciloru. Intre acesti-a esceléza acei parinti ai basericeii, cari pentru scientiele cele mari, pietatea, zelulu și activitatea neobosita au meritu onorificulu nume de „doctori și parinti ai basericeii,“

Parinti, doctori ai basericeii, oh ce nume maretie! Audi pre unii dicundu, cari niciodata nu i-au cetitu: ce tristétia în opurile lor, câtú-su de scolastici și de teoretici! Insa ce incantare și admiraiune pentru toti acei-a, cari ocupandu-se în adinsu și seriosu cu viati'a lor, afla în opurile lor mai multa libertate și cultura de spiritu, mai mare abundanția de spresiuni și judecata, mai multa vivacitate și placere naturale, decātu în cei mai multi scrietori profani! Și cumu se nu se desfateze spiritulu omului, candu cauta la dinsii și vede, cumu iubescu aceste suflete frumóse și nobile religiunea crestina unica mantuitória, se tienu de ea cu credință neclatita, o esplica și inaltia mai pre susu de tóte, precumu în adevéru și este, fiindu ea eflusulu și espresiunea fientiei celei mai sublime?

Parintii basericeii suntu totodata canalele tradițiunei; de la ei invetiámú, cumu a esplicatu baseric'a în tóte tempurile sânt'a Scriptura; ei suntu magistrii nostri. Spirite sublimes, suflete mari, nutrite de cele mai nobile și frumóse sentiente; barbati indiestrati cu una cu-noscintia straordinaria despre anim'a și moravurile ómeniloru, respectati de tóta omenimea pentru desteritatea cea mare în vorbire.

Elocuenti'a și stilulu parintiloru basericesci pórtá în sene caracterulu a totu ce e frumosu, nobile, grande și sublime. Ce insufletire oratorica nu aflaru parintii bas. în marea și divin'a loru misiune?! Ei cásí candu aru fi primitu mandatu espresu din ceru, se nesuiru în

totu modulu a invetiá pre ómeni adeverulu sí morala aduse din ceriu de Salvatoriulu Isusu, sí pre toti ai conduce pre calea virtutiei sí a fericirei; sí fiendu cà viatiuira aprópe de léganulu crestinismului, amu poté díce, cà sí preste capetele loru au descinsu limbele de focu ale apostoliloru.

In frumós'a sí maréti'a cununa a parintiloru bas. din sechulu alu 4-le stralucescu cá trei geme santii trei ierarchi: Basiliu celu mare, Gregoriu Nazianzenulu sí Ioane Gura-de-auru, a caroru amintire asta-di*) o serbéza sant'a nóstra baserica, din a caroru viatia voiu aretá pre scurtu unele trasure.

I.

Santulu sí marele Basiliu s'a nascutu pre la a. 329 in Cesarea Capadociei din una familia fórté pia; elu a studiátu mai antáiu in loculu nascerei sale, dupa acea a cercetatu scólele din Constantinopole sí Aten'a, unde a ascultatú prelegerile celui mai renumitu oratoriu depre atunci, Libaniu, sí ale altoru filosofi, impreuna cu santulu Gregoriu Nazianzenulu, celu mai intimu amicu alu seu, sí cu principele Iulianu. Precandu Iulianu se alipi cu trupu sí sufletu cu totu de filosofii pagani, inimici ai crestinismului, sí se intariá totu mai tare in direptiunea apucata, pre atunci santulu Basiliu sí Gregoriu lucescu cá doi sori luminosi atátu prin taria de credintia sí pietate, cátu sí prin inalt'a scientia sí clasic'a elocuentia, sí numaidecátu se forméza in giurulu loru unu cercu frumosu de teneri nobili, nutriti de asemeni sentimente. Santulu Basiliu in a. 355 s'a reintorsu in patri'a sa sí a refusatú la tóte oficale oferite din partea concetatienuiloru sei, sí nascundu-se in dinsulu dorulu sacru dupa o lume mai inaltá, a lasatu tóte sí s'a retrasu in desiertulu Pontului, cá asiá departatu de frémétulu lumei se sierbéscu lui Ddieu; unde a sí dusu cu puçini consoçi ai sei una viatia lini-scita in studiu sí rogatiune in cursu de 3 ani. Mai tardiu se ordiná de preotu prin Eusebiu, arhiepiscopulu Cesareei Capadociei, sí dupa mórtea acestui-a in a. 370 prin ajutoriulu provedintiei divine fú inaltiatu pre scaunulu arhiepiscopescu alu Cesareei.

Dupa ce a luatú asupra-si acésta sarcina pre cátu de onorifica, pre atátu de grea, elu a fostu scutulu sí column'a credintiei sí religiunei crestine incontr'a totoror atacuriloru provenitórie din partea Arianiloru sub regimulu imperatoriulu Valente, carele a tramisu la dinsulu pre unu prefectu alu seu cu mandatu, cá se pasiésca in legatura cu Arianii; acést'a vorbindu cu s. Basiliu in modu amicabilu, aducundu-i aminte favorile sí folósele cele mari, ce are de a-le asceptá de la imperatulu in unu atare casu, éra la dincontrarélele, de cari va avé se se téma, santulu Basiliu intréba pre prefectu: „Ce rele are se ascepte din partea imperatului, déca nu va trece la arianismu?“ Prefectulu maniatu respunde: „Confiscarea averiloru, esiliu, torture, sí in fine chiaru sí mórte“; la aceste s. Basiliu respunde: „Confiscarea averiloru? tu nu vei aflá la mine

altu cevá, decátu vestmentele aceste portate sí vre câte-vá càrti; esiliu? de esiliu nu-mi pasa, pentru cà totu pamentulu e alu Domnului, carui-a i sierbescu diu'a sí nóptea; torture? torturele nu me spaimentéza, pentru cà corpulu acestu vescedu sí storsu de suferintie puçine torture mai poté suportá; mórte? acést'a cu bucuria o asceptu, pentru cà numai prin mórte voiu ajunge la acéla, pentru care viezu sí lucru, sí dupa care insetéza sufletulu mieu.“ Atunci prefectulu uimitu díse: „Inca nimene n'a vorbitu cu mine cu atát'a audacia“; „póte cà inca nu ai datu de episcopu crestinu“, respunde s. Basiliu, sí continuandu díse: „Noi pretiuimu sí onorámu pre imperatulu, in sa candu e vorba de lucrurile credintiei sí religiunei, numai pre Ddieu lu-ascultámu.“

Dupa acea veni însu-si imperatulu Valente in Cesarea, spre a-lu induplecá se tréca la arianismu; in sa tienut'a cea plina de demnitate a s. Basiliu asiá mare impresiune facú asupr'a imperatului, cátu numaidecátu a parasitu Cesarea, sí si-a luatú cugetulú de a-lu mai silí se tréca la arianismu. Éta esemplariulu celu mai perfectu, in care virtutea constantiei sí a tariei de sufletu lucesce in tóta splendórea sa, la care cu totu dreptulu potemu aplicá cuventele de auru ale strabunulu Horatiu, díse despre barbatulu constante in practisarea virtutiei:

„Si fractus illabatur orbis,
impavidum ferient ruinae.“

Viati'a sa in tempu de 9 ani, cátu a portatu gréu'a sí sublim'a sarcina a apostoliei, e numai unu tablou de vicisitudini de ale sortiei vítrege, unu tablou plinu de amaritiuni sí suferintie, dara impunetoriu prin spectaculu unei virtuti constante sí unui geniu frumosu, ce-lu caracterisá.

(va urmá.)

Starea scóleloru romanesci din díeces'a gr. cat. a Lugosiului.

Déca privimu cu atentiune la starea de acumu a scóleloru romanesci unite din tienutulu dícesei Lugosiului, sí la starea scóleloru nóstre depre aici mai inainte de infientiarea acestei eparchie romane unite, aflámú, cumu cà starea scóleloru nóstre de acumu preste totu e mai favoritória, decátu cumu a fostu ea inainte de infientiarea memoratei episcopíe. Anume aflámú, cà scólele nóstre populari de la infientiarea episcopíei lugosiene incóce s'au mai inmultitu; aflámú, cà acumu avemu mai multi invetiatori pregatiti, cá mai inainte; aflámú, cà unele comune romanesci gr. cat., mai alesu unde preotii sí invetiatorii suntu zelosi sí si-implinescu detorinti'a in respectulu educatiunei tenerimei, invetiamentulu in scólele nóstre populari e in stare bunisióra sí imbucuratória. Aceste impregiurári favorabili ale scóleloru nóstre ne facu nu puçina bucuria. Insa candu deoparte pentru progresulu cátu de micu inca ne bucurámú, de alta parte ne amarescu fórté sí ne intristéza mai multe impregiurári miserabili sí deplorande ale

*) Se rostí cu sucesu de studintéle de cl. VIII. Ioane Uilacanu, la indatinat'a solemnitate de la „Trei santi“, patroni ai gimnasiului gr. c. din Blasiu, Red.

scóleloru nóstre romanesci gr. c., éra mai alesu urmátoriele:

1) Intr'una parte a diecesei nóstre in comunele romane unite, unde preotii suntu nepasatori pentru educatiunea tenerimei, unde preotii nu invétia pe credinciosii sei cuventulu celu santu a lui Ddieu, si nu-si implinescu detorintia lor, poporeni inca totu mai multu pretiuescu beuturile cele spirituóse si intunereculu cu faptele lui, decâtu lumin'a, educatiunea buna a tenerimei, si redicarea si inflorirea scóleloru sale poporali. Acésta impregiurare causéza daune nespuse si mai cá nereparabili pentru moralitate si pentru crescerea cuvientiósa a tenerimei romane, si deci pentru viitoriulu poporulu romanu, a carui sperantia stá intr'o junime crescuta in frie'a lui Ddieu si prin fac'la scientieloru luminata si descépta la minte. *

2) In mare parte a diecesei nóstre in scólele poporali preotii nu tienu catechisárele necesarie si prescrise, si in mare parte scólele populari nu se visitéza, dupa cumu suma legea si dupa cumu pretinde regul'a educatiunei, binele tenerimei si inflorirea basericee; multe scóle poporali de ale nóstre suntu lasate in grigi'a bunulu Ddieu, si din acést'a cauza poporeni gr. cat. si invetiatorii nu desfasiura acea activitate in privinti'a educatiunei junimei in desu numitele scóle, care activitate o aru desfasiurá atunci, candu scólele populari gr. cat. aru fi visitate regulatu de respectivii superiori.

3) Ordinatiunile veneratulu nostru ordinariatu, emise pentru regularea scóleloru, pentru implinirea detorintiei parintiloru, preotiloru si invetiatoriloru fa'cia cu scólele populari, mare parte nu se esecutéza dupa cumu ar' cere santieni'a causei, ci o suma din acele ordinatiuni salutarie remanu viersu indesiertu si-mazere aruncata pe pariete, spre nu neinsemnata dauna a basericee si a poporulu acestei diecese.

4) Docentii in o mare parte a diecesei lugosiene suntu reu prevediuti, aflandu-se in o stare cu multu mai rea, decumu e starea multoru servitori, haiduci si vacari. Din acést'a cauza apoi firesce cá nu si-potu implini detorintia, dupa cumu ar' trebui si dupa cumu se prescrie; nu si-potu castigá cele necesarie pentru perfectiunarea lor, si deci nu si-potu castigá inaintea poporulu acelu respectu si acea védia, care e neincungiuratu de lipsa pentru fiacare invetiatoriu, déca e vorba, cá activitatea lui se produca atari frupte, incátu poporulu se véda cu ochii sei si se se convinga despre folosulu invetraturei si alu scóleloru.

5) Scólele nóstre populari intr'o parte considerabile nu suntu prevediute cu recuisitele trebuintióse, prescrise prin legile scolastice ale tieriei; nu au cártile necesarie, compuse dupa indigintiele basericee nóstre si ale poporulu romanescu; economi'a, istori'a patriei si cea natiunala, precumu si ortografi'a si gramatic'a romana suntu neglese, scl. Cumu cá din acestu defectu cátu de mari daune suerescu si potu se sucréscu pentru noi, cine nu vede?

Prelanga aceste impregiurári triste ale scóleloru nóstre, multu ne súpera si starea scólei poporali dii comun'a romana Zaicani, aflatória in protopopiatulu

Ulpiei-traiane séu Gradisce, vicariatulu foraneu alu Hategului. In acést'a comuna romanéscu, unde se afla 90 n-ri romani si numai 1 casa magiara, scól'a populara gr. cat. redicata pe loculu basericee de acolo, in contr'a voiei parochulu gr. cat. locale si a protopopulu romanescu si fóra de a fi fostu poporulu formalmente adunatu spre a se întrebá despre caracterulu confesiunale au neconfesiunale alu acestei scóle, prin colucarea inspectorulu scolasticu alu comitatulu Hunedórei s'a prefacutu in scóla comunala; mai multu inca: fóra de a fi fostu intrebata comun'a Zaicani ori jurisdictiunea basericeéscu respectiva, numitei scóle i-s'a datu de invetiatoriu unu individu de natiune Secuiu si de relege reformatu, care pre deasupr'a nici nu scie limb'a poporulu romanu din Zaicani si care individu, fóra de a întrebá comun'a, introduse din própria auctoritate in scóla limb'a magiara, si in acésta limba, nici de poporulu din comun'a Zaicani nici de scolari preceputa, s'a pusu se invetie tenerimea romana, de sene se intielege cá fóra de nici unu progresu. Candu vedemu unu astfelu de abusu scandalosu si daunatiosu pentru educatiunea tenerimei romane, nu potemu se nu ne indignámu, nu potemu se nu sentimu dorere profunda in anim'a nostra;*) deórace acésta scóla, cu unu astfelu de invetiatoriu in contr'a legiloru scolastice pusu, e invederatu cá nu corespunde, nu póte corespunde santulu si maretiulu scopu alu scóleloru populari, pretinsu si de mintea cea sanatósa si intentiunatu séu prefiptu si in legile nóue scolastice ale tieriei, emanate pentru totu remnulu Ungariei. Care e acestu scopu? E acél'a, cá scolarii in scólele populari in limb'a materna, pre care o precepu, se invetie cunoscintiele elementarie necesarie pentru vecare cetatianu crestinu si patriotu bunu, necesarie pentru unu economu, si nu a-i maltractá si disgustá cu invetiaturu limbei magiare séu tataréscu de la nesce individi, spre orice alt'a mai pregatiti si mai capaci, decâtu spre sublim'a misiune invetiatoréscu.

In aceste impregiurári triste, de tanguitu si multu rusinóse si ruinatorie pentru invetiamentulu nostru elementariu, se poftescu in modu imperativu dispusetiuni, cari se fia apte a indreptá trist'a stare a scóleloru nóstre, si se fia cá una medicina salutarie si eficace spre a poté vindecá reulu celu mare in scólele nóstre poporali dominante, care reu cá viermele róde neinctatu la radecin'a arborelui bunastării basericee nóstre si a poporulu romanu. Éra astfelu de dispusetiuni, astfelu de medicina eficace si mantuitória, dupa convingerea nóstra, pentru vindecarea reulu memoratu si pentru meliorarea stării scóleloru nóstre populari numai si numai intr'unu congressu gr. cat. romanescu s'ar' poté aduce cu sucesu binecuvantatu si favoritoriu intereselor nóstre eclesiastice si so'iali.

Éta dara, cá si acésta impregiurare grava, ba chiaru vitale pentru noi, pretinde imperiosu cátu mai

*) Cu indignári si doreri de anima nu departe vomu ajunge. Proteste, Fratiloru, proteste energióse pana la imperatulu si repetite pana atunci, pana candu in fine dreptatea va trebui se irvinga. De ce folosu suntu organele episcopesci? De ce folosu suntu legile, déca D. V. cu legile a mana ve lasati se ve ucida de vii? Red.

curend'a tienera a congresului gr. cat. romanescu, pre care intregu clerulu sî poporul romanescu din provinci'a gr. cat. de Alb'a-luli'a lu-doresce sî cere cá panea de tóte dílele; dá, càci netienerea lui impiedeca pre Romanii gr. cat. intr'unu tempu de o emulatiune intelectuale generale, cá se nu si-póta imbunatáti starea scóloru poporali, se nu si-póta cu poteri unite inaintá interesele basericeii sî educatiunei tenerimeii loru, dupa cumu si-le inaintéza in asemeni congrese alte popóra sî confesiuni din acést'a patria. Éta inca o cauza pré momentósa, pentru carea Romanii gr. cat. nu incéta sî nu voru incetá a strigá càtra cele inalte: Dà- ne Dómnne — congresu basericescu!

Gabriele Popu.

O rara carte pedagogica romana.

La noi Romanii intieleginti'a a fostu pana acumu necesitata se debuteze in feliu sî feliu de role; barbati nostri invetiati eráu siliti se fia in acelasi tempu politici, teologi, beletristi, filologi, pedagogi, istorici sî mai scie Ddieu ce; cu unu cuventu maiestri sî artisti universali (Tausendkünstler). Altcumu asiá a fostu ast'a la tóte popóra-le incepátorie. Dara acést'a nu mai merge. A sositu tempulu, cá la noi inca politiculu se remana politicu, teologulu teologu, beletristulu beletristu, sî asiá mai departe, fiacare la specialitatea sa. Numai astfelu se voru poté cu tempu produce sî in literatur'a nóstra opuri de adeverata valóre scientificá, sî prin urmare de folosu durabilu pentru soçietatea romana.

Suntemu ferici a poté presintá onoratului nostru publicu unu atare opu raru, opu scrisu de unu specialistu, ce posiede cunoscintie intemeiate din faculu seu. Elu se intituléza: Instructiune pentru invetiatorii de la scólele centr. ale reuniunei granitierescei din fostulu regimentu rom. I., privitória la tractarea càrtiloru scolastice; compusa de Basiliu Petri, prof. preparand.; Sabiiu 1872, in 8-vu pag. 120, pr. pre cale postale 57 cr. v. a.

Candu amu rostitu numele „Petri“, cu acést'a amu recomandat cartea presinte de ajunsu; pentru cá, fóra a-i vatemá modesti'a, potemu marturisi fapt'a recunoscuta, cumu cá d. sa, atátu in privinti'a cunoscintieloru pedagogice teoretice cátu sî a indelungatei sale praese, se numera adi intre cei d'antâi pedagogi romani. Si noi gratulámu din anima comitetului administratoriu de fondulu scol. alu fóstiloru granitieri din regimentulu rom. I., càci i-a sucesu a castigá pre d. Petri de la preparandi'a de statu din Dev'a sî a-lu pune in capulu scóloru de sub administratiunea sa. Sub o conducere atátu de esperta invetiamentulu poporale din acelu tienutu nu ne indoimu, cá va luá in tempu scurtu aventulu celu mai imbucuratori.

Despre ce tractéza cartea din vorba? Éca despre ce. Fostii granitieri din laudatulu regimentu reusira prin trepadările barbatiloru loru de incredere, in frunte cu pré meritatulu colonelu d. br. Ursu de Mar-

gine, a castigá de la regimu estradarea fonduriloru loru de monturu scl., in suma cá la 327,000 fl., pre cari apoi le destinara spre salutariulu sî santulu scopu alu invetiamentulu populariu. Comitetulu administratoriu de acestu fondu scolasticu se apucá cu trupu cu sufletu de resolvirea mantuitóriei sale probleme, intre altele decidiendu, cá in tóte scólele supuse conducerei sî inspectiunei sale se se introducea sî folosésea acelesi càrti scolastice, luandu afóra càrtile destinate pentru invetiamentulu religiunariu, aternatoriulu de la respectivele consistórie episcopesci. Comitetulu are mai incolo de cugetu, a elaborá pentru scólele conduse de elu unu planu detaiatu de invetiamentu cu privire la impregiurările locali sî la recerintiele proprie; dara sî pana candu va poté face acést'a, a aflu de bine a dá invetiatoriloru proprii incái nescie indrumári scurte, nescie indegetári despre modulu, cumu aru fi a se tractá mai bine càrtile scolastice introduse.

Càrtile introducunde in scólele reuniunei granitierescei, afóra de cele recomandate pentru usulu speciale alu docintiloru, suntu: 1. Elementariulu séu abecedariulu de B. Petri, 2. Cartea de lectura romanésca de V. Romanu, 3. Gramatic'a rom. de N. J. Mihaltianu, 4. Cartea de esercitiu in computulu celoru patru specie cu numeri intregi cunoscuti sî necunoscuti de Ar. Nechsia, 5. Elementele de geografía de Z. Boiu, 6. Elementele de istoria patriei sî universale de Z. Boiu, 7. Elemente de istori'a naturei sî de fisica de Z. Boiu. Amésuratu acestoru Instructiunea aréta tractarea 1. a abecedariului, 2. a càrtii de lectura, 3. a gramaticiei, ortografiei sî stilului, 4. a scrisului frumosu, 5. a computului sî geometriei, 6. a obiectelor reali, adeca a geografiei, istoriei patriotice sî univ., istoriei naturali sî fisice.

Opulu corespunde titlului intr'o mesura cá acea, cátu nu dícemu multu, candu afirmámu, cá „Instructiunea“ e pana acumu unica in literatur'a nóstra pedagogica, atátu dincóce cátu sî dincolo de Carpati. Nu numai docintii poporali, ci sî alti barbati de litere potu trage folosu, frundiariindu prin carticic'a acést'a. Spre comprobarea dísei nóstre éca unu esemplu dóue din capetele ei cele mai scurte.

* * *

Istori'a, (pag. 89—93).

1. Istori'a ne aréta cursulu dezvoltării genului omenescu sub conducerea lui Ddieu.

2. Déca e instructivu, a cetí sî numai biografi'a unui individu singuraticu sî a-i cunósce fasele viatiei sî impregiurările de influintia intr'o directiune séu alt'a, cu cátu mai instructivu trebue se fia, a studiá istori'a universalá sî a urmari cu atentiune dezvoltarea omenimei preste totu? Si intru adeveru istori'a cultivéza mai antâiu intieleginti'a, esaminandu evenimentele dupa caus'a sî efectulu loru, aretandu diversitatea tempuriloru sî a popóreloru, comparandu persónele dupa principiele sî caracterulu loru, dupa tendintiele, ce urmarescu, dupa motivele, ce le conducu, sî dupa rezultatele, la cari ajungu. Cugetele mari ale barbatiloru mari ne facu sî pre noi a cugetá, ideele producu érași idee. — Istori'a nobilitéza mai departe sî sentiementulu. Au eu potintia e, cá se remana fóra influintia asup'ra unoru anime june credinti'a lui Avramu,

pátimel Mantuitorului, curagiulu nefrantu alu martiriloru crestinatátii, iubirea de adevéru a lui Socrate, dreptatea lui Aristide, onestitatea lui Fabriciu, consacrarea pentru patria a unui Leonid'a, Muciu Scevol'a, Deciu Mus, luptele sí suferintiele pentru natiune ale unui Stefanu, Michaiu, Sav'a, Sincaiu etc. etc.? — Istori'a intaresce voi'a sí forméza caracterulu. Lucru firescu. Sentiementulu e agintele voiei. Ce influintéza asupr'a intielegintiei sí patrunde sentiementulu, nu póte se nu puna in misicare sí voi'a. Apoi „esemplele atragu“, sí unde aflámu mai multe esemple pentru oricare vertute, decâtu in istoria? Condú junimea in istoria, sí o ai condusu intr'o galeria de tablouri nenumerate, cari tóte predica adevéru; „Vertutile inaltia pre unu poporu, ér' vitiurile suntu pierirea ómeniloru.“ Din istoria va invetiá junimea, a luptá sí a suferi pentru dreptu sí dreptate. „In tempulu nostru ómenii teneri suntu chiamati spre multe tentatiuni, spre mari jerfe sí spre manifestatiuni poterice de curagiu; trebue drept' acea se le otielimu caracterulu prin esemplele cele mari ale istoriei.“ — In urma fia-ce chiamare, preotulu sí ostasiulu, diplomatulu sí juristulu, literatulu sí artistulu, economulu sí industriariulu, va aflá in istoria unu tesauru de cunoscintie sí esperintie necesarie pentru statulu, in care traiesce. Astfelu istoria devine intr' adevéru „magistr'a viatiei“, „invetiátóri'a intielectiunei.“

(va urmá.)

Amvonulu.

Despre betia, urmárele sí stricatiunea ei.

(finea.)

In valea Sidim in Asi'a, unde au fostu asediate cele 5 cetáti: Sodom'a, Gomor'a, Adm'a, Zeboim sí Zoar, pre cari Ddieu le-a arsu cu focu sí piétra putiósá cadiuta din ceriu inca pre tempulu lui Lotu pentru fóradelegile loru, sí in loculu loru de atunci incóce se afla marea mórtá, spunu caletorii, cá sí asta-di in ap'a acestei mári nu se afla nici o viatiuitória, nici nu cresce nemica prelanga malurile ei; éra pre de asupr'a ei de sbóra vreo pasere, cade in dins'a sí acolo piere. Óre ce se fia caus'a la acésta minune? Ve veti mirá sí voi cu totii. Dar', rogu-ve, nu aveti de ce ve mirá, cáci Scriptur'a ne spune caus'a apriatu. Caus'a e peccatulu, deórace intru atát'a a uritu Ddieu peccatulu loru, cátu intru aducerea aminte a uritiunei peccatulu a lasatu Ddieu, cá sí dupa ce se voru prepadí acele cetáti, se remana urmele uritiunei peccatulu spre invetiatur'a celoru viitori. Éta in cátu a uritu Ddieu peccatulu loru, cátu de atáte miie de ani sí asta-di se infioréza omulu de piedéps'a, cu care i-a piedépsitu Ddieu pre acei ómeni peccatosi!

Veti intrebá, cá ce am voitu cu acést'a? Nu alta nemicu, decâtu se ve aretu, cá sí beti'a e asemenea peccatu uritosu, cátu sí dupa mórtéa celui betiu i remanu urmele, spre invetiatur'a celoru ce au remasu in viatia. Sí cumu? Prin dóue esemple voiu se ve aretu: unulu departatu de voi sí altulu dintre voi, cá cu atátu se credeti mai tare sí se ve convingeti. In orasiile cele mari suntu musee, adeca localitáti de acelea, unde se aduna tóte lucrurile cele rari din vechime sí se pastreza acolo, parte cá se le véda sí cei ce voru urmá, parte cá, cine va voi, se sí invetie cevá depre ele. In unulu din museele acestea, precumu mi-se pare, chiaru in imperati'a nóstra, intre alté raritáti se afla sí unu tipu de omu petrificatu, adeca impetrítu, dar' negru cá carbunele*). Acestu tipu, sapatu din çintirimulu acelu orasiu, stá acolo sí e pusu la vederea toturor. Óre ce tipu póte se fia? Nu alta nemicu, decâtu trupulu unui omu, care pana ce a fostu in viatia, a fostu celu mai betiu in totu orasiulu, asiá cátu nu erá niciodata cu capulu trédiu. Éta urmele betiei sí dupa mórté au remasu in dinsulu, cáci nici pamentulu nu l'a putredítu. Dar'

*) Scientiele naturali n'au potutu documentá pana acumu cu certitudine, cá s'ar' fi gasitu macaru unu singuru osu petrificatu de omu. Atari esemple neverosimili nu suntu iertate in oratori'a sacra; cá fabule, dá, le potemu aduce la loculu seu, numai cátu atunci se sí spunem, cá ele suntu fabule.

Red.

atát'a nu e destulu. Cei ce l'au vedítu spunu, cá precumu in marea mórtá pentru uritiunea ei nu traesce nici o viatiuitória, asiá sí pre tipulu acést'a nici o musca nu se pune, séu de se pune pre elu, indata piere. Vedeti aici sí dupa mórté urmele betiei!

Se trecemu acumu la esemple mai de aprópe. Sí in alte forme inca se cunosc urmele betiei dupa mórtéa celui betiu. Multime de prunci bolnavi sí chilavi vedi in tóte pártile, déca te intorci. Cautati numai la acesti-a sí sciriciti dupa ei, sí veti aflá, cá suntu copii celoru betivi; pentru cá stricandu-si ei trupulu sí sanetatea prin betia, firea lucrulu aduce cu sene, cá ce semeni acea se resará, sí ce póte se resara din omulu nesanosu, decâtu prunci éra sí nesanosu? Cu desclinire tempirea sí hebeuc'a mintiei cuprinde pre acesti prunci nefericiti. Pentru acea díce: Scriptur'a (la Luc'a 21, 24): „Luati-ve aminte, cá nu cumvá se se ingreuneze animele vóstre cu ametiélele beuturii.“ Spunu scrietorii despre Nero sí despre Alesandru, cá intru atát'a eráu de uituci dupa ce se imbetáu, incátu nu sciáu de sene, uitáu cele de mai inainte. — Dar' fia de ajunsu despre asta stricatiune; se trecemu la alt'a.

4. Intre urmárele cele rele ale betiei nu fóra de temeiu mi-vine se punu sí *nerusínarea*, vorb'a multa sí cuventele spurcate, ale caroru urmári mai de aprópe suntu o multime de peccate. Sciu cá multi dintre voi a audítu despre Leonatu din Longobard'a. In viati'a acéstui vitésu mare, care tóta sí-o a petrecutu langa cepu, cáte lucruri de rusine, de batjocura sí de risu, tóte vinu inainte. Acumu de veti luá pre cei betivi dea rúndulu, despre toti s'ar' poté serie asemenea istoria plina de rusine. Beti'a duce pre omu pana la *nerusínarea* cea mai mare, din gur'a betivulu nu mai audi vorbe alese, in locu de rogatiune vérsa blastemuri sí sudalme infocate, in locu de vorbe bune hule sí defaimári preste mesura, strigári sí chiuiture *nerusínóse*, sfede, imparechiári, certe sí necuvenintie isvorescu din gur'a lui cá sí dintr' unu cuptoriu alu iadulu celu grósnicu; „betivulu e mai reu decâtu omulu celu mortu, dupa cumu díce s. Chriostomu, cáci mortulu, de nu face bine, nici reu face, éra betiulu numai spre rele e aplecatu.“ Dreptu áre asiadara s. Scriptura, candu díce (Prov. 23, 29—30): „Cui este vai, cui suntu galceve, cui judecáti, cui necasuri sí sfedi, cui sdrobirea insedaru? Au nu celoru ce intardía la beutura?“ Pentru acea adauge apoi; „Nu ve imbetati, ci amblati cá ómenii cei drepti.“ Beti'a sí pre celu mai intielectu inca mi-lu face nebumu. Despre Sardanapalu spunu, cá dupa ce se imbetá, cá imperatu, audítu acolo! se imbracá in vestmente muieresci, se rumeniá pre fácia, si-schimosiá trupulu, jocá sí faceá tóte schimele comedióse inaintea curteniloru sei; ba pana la atát'a veniá, cátu nu ierá rusine a se desbracá in pielea góla. Nabuchodonosoru, candu s'a scolatu sí a vorbitu incontr'a lui Ddieu, pentru ce l'a sí piedépsitu Ddieu cá se pasca érba cu vitele, beti'a l'a dusu sí pre acést'a la atáta reutate.

Oh dar' nu numai acestea, ci sí alte nenumerate rele urméza din betia; a spune numerulu loru e cu nepotintia. Déca ne-ar' fi iertatu a intrá pre câteva óre intru o inchisóre publica, unde se tienu inchisi facatorii de rele deprin tíera, sí a-i intrebá pre acesti-a unulu cáte unulu pre rúndu, ne-amu convinge, cá abiá din o suta unulu este, care se nu fia facutu in betia fapt'a, pentru care suferé. Cugetati numai bine! De se intempla sfedi, certe, batái, ucideri, aprinderi, furturi, juramente strimbe, curvie, clefete sí rapiri, la tóte aceste mam'a le este beti'a; pentru cá omulu betu nu are rusine de ómeni, nici frica de Ddieu, nu se sfiesce de legi, nici cugeta cá ce póte se urmeze in venitoriu, nu vede periculu dinaintea ochiloru sei, nu vede cele depre pamentu, cu atátu mai puçinu cele din ceriu; apoi sciti cu totii, cá unde nu e rusine nici frica, acolo domnesce peccatulu, unde nu este lege, acolo se face fóradelegea, unde nu e grigia, acolo urméza periculu, acolo urméza mórté, acolo urméza perire. Cu dreptu striga asiadara profetulu Ioelu (1, 5): „Desteptati-ve betiviloru sí plangeti!“

Despre poporul judeescu dăce Scriptur'a (Num. 11, 33), că l'a piedepsitu Ddieu pentru lacomia in mancare, „câci inca fiindu carne in dintii loru, mai inainte de ce s'a fînitu, s'a maniatu Domnulu pre poporu și a batutu Domnulu pre poporu cu bataia mare fôrte“, și in altu locu (Psalu. 77, 34): „Inca mancare fiindu in gur'a loru și man'a lui Ddieu s'a suitu preste dinsu.“ Cu multu mai cu dreptu s'aru poté dăce aceste despre cei betivi, că inca beutura fiindu in gütlegiulu loru, multi au pieritu. Asiá despre Baltasaru și despre Nero, asiá despre Olofernu. Asemeni templári vedemu și acumu destule intre ómenii cei betii, remanendu-le copii seraci și numele plinu de rusine. Tóte acestea aru fi inca de suferitu, candu ai scí, că a pieritu numai trupulu și nu s'a osanditu și sufletulu. Oh dar' nu e asiá! Pierindu trupulu se osandesce și sufletulu, chiaru și atunci, candu din beia nu ar' urmá altu reu. Dar' precumu amu vedutu, din betia urméza multime de pecate, și peccatulu omóre și osandesce sufletulu. Nero, dupa ce se imbetá, nu faceá alta nemicu, decátu totu numai pecate; chiaru și dreptulu, candu se imbetá, cu greu incungiura alte pecate, cu greu, câci atunci nu mintea indrépta pre omu, ci beti'a. Alesandru, carui-a nu-i prea placeá a se demite la omoru, invingundu-lu beti'a, a facutu trei pecate cumplite deodata: a aprinsu cetatea cea renumita Persepolis, a aprinsu-o pentru că se se póta desfrená intru o muiere, și a omoritu pre servitoriulu seu celu credintiosu, pre Clitu. Vedeti pecatele cu gramad'a facute in betia! Dreptu se plange dara Scriptur'a (la Iesai. 5, 12), candu dăce: „Vai celoru ce se scóla demaneti'a și ambla dupa beutura scl.“

Póte se cugete cinevá dintre voi, că nu stá lucrulu asiá. Dreptu că multi ómeni in betia facu tóte relele; inasa suntu și ómeni, cari se imbetá și nu au cu nime nici o tréba. Dreptu e, asiá e. Dar' se scia unulu cá acel'a, că beti'a in sene e peccatu; și óre ce peccatu cugetati voi? Peccatu de mórte, déca e facutu cu voi'a; pentru acea dăce Scriptur'a, că nici betivii nu voru intrá intru imperati'a lui Ddieu. S. Augustinu (cuv. 232) dăce: „Celu ce crede, cumu că beti'a este peccatu micu, de nu se va indreptá si nu va face penitintia pentru betia, pre acel'a impreuna cu precurvarii și ucigatorii piedéps'a cea eterna i va torturá.“ — Spunu ómenii, că in marca resaritena este unu soiu de pesce, pre care nu-lu potu prinde pescarii altcumu, decátu că aruncandu-si retiéua (mregiele), se punu in casulfele sale, incepu acolo a cantá, a strigá, a face larma și a dăce cu céter'a, și placundu acestu lucru pesciloru, se aduna cu gramad'a și asiá cadu in latiu. Togmá asiá face și diavolulu cu cei ce vré se-i duca la peccatu: si-arunca cursele sale, face se se adune la crissime multime de ómeni, se strige acolo, se cante, se dăca cu céter'a, cá se se adune totu mai multi, și dupa ce acesti-a au gustatu din bucat'a cea aruncata, din beutura, i prinde in ghiarele sale pre nefericitii, cari cadu apoi in cursele diavolului in betia, nu se mai potu mantú. — Unu peccatu cu câtu e mai latitu, cu atât'a e și mai stricatiósu; io nici nu credu, că mai este altulu asiá latitu, cá beti'a, incátu cu totu dreptulu se póte plange Ddieu despre noi, precumu s'a plansu odata despre poporul lui Israilu prin gur'a profetului (Osea 4, 11), dicundu: „Curvi'a și vinulu și beutura a betiva a cuprinsu anim'a poporului mieu.“

Éca ati vedutu pre scurtu urmările cele rele ale betiei; cu totii aveti minte și precepere, judecati-le, déca suntu drepte cele dăse de mine? și le primiti in animele vóstre; urmati svaturile mele, că numai spre binele vostru suntu spuse tóte aceste; feriti-ve de betia, și atunci darulu și binecuventarea lui Ddieu ve va urmá in toti pasii viatiei vóstre. Aminu.

Marturisirea peccatorulu e fôrte necesaria și folositoria,

(predica pre dominec'a a dóua séu oricare alt'a din parésime)

„Si a marturisu și n'a negatu.“
Ioan. 1, 30.

Iubiti Cr.! Invetiaturele și lucrurile admirabili, cari le faceá s. Ioanu botezatoriulu in tienutulu Iordanului, adusera pr

Judovi la acea credintia, că dóra elu ar' fi Mes'fa celu promisú séu vre unulu dintre profetii loru cei vechi. Tramisera drept'acea soli la dinsulu, cá se lu-intrebe: „Tu cine esti?“ Inaintemertatoriulu a marturisu și n'a negatu, cumu că nu este elu Christosu, Unsulu lui Ddieu, adaugundu: „Eu sum viersulu celui ce striga in desiertu: gatiti calea Domnului, drepte faceti carările lui.“ (Ioan. 1, 22).

„Tu cine esti?“ O intrebare de cea mai mare insemnatate e acést'a pentru noi, e asiá-dicundu intrebarea intrebárilor, pre carea ar' trebú se ni-o punemu și noi câtu mai adesu. Dá, I. Cr.; ar' trebú se avemu deaporure grigia neadormita de tóte cugetele, póftele, lucrurile și faptele nóstre; se intrámu in leintrulu nostru, in anim'a nóstra, și ispitindu-ne fóra magulire și partialitate starea sufletului, se ne cunóscemu, că cine suntemu? Atunci nici noi n'amú negá, ci amú marturisi, că demulteori, ah pré demulteori ne abatemu din calea Domnului, calcandu cu nesocotintia mandatele și ordinatiunile ddieesci. Atunci amú alergá, dupa esemplulu crestineloru primitivi, și mai adeseori intr' unu anu spre a ne marturisi cu tóta sinceritatea și dreptatea peccatele inaintea preotului; câci dinsulu tiene lozulu lui Ddieu in scaunulu marturisiréi, care e rónduitu de bunulu Ddieu cá se ne potemu dobandi iertarea peccatorulu, liniscea și pacea sufletului, și deci fericirea temporale și eterna. Si fiindu că unii dorere se aréta leniosi intru intrebuintiarea acestui asiediamentu divinú, asiá câtu necumu mai demulteori, dara nici macaru odata in anu la pasce nu vinu spre a-si cere deslegarea preotiesca a peccatorulu, ci marturisirea o amena din anu in anu: pentru acea cu ajutoriulu cerescu voiu se ve demustru de astadata, cá spre mantuirea nóstra marturisirea e I. fôrte necesaria, II. fôrte folositoria; spre ce se ceremu inainte de tóte luminarea și charulu Spiritului s., dicundu: „Imperate cerescu, mangaitoriule, spiritulu adevérului scl.“

I. Necesitatea marturisiréi peccatorulu se póte conchide acumu de acolo, că marturisirea e demandata și instituita de insu-si Creatoriulu, plasmuitoriulu și cunoscatoriulu animelorú nóstre, carele fóra indoéla scie, ce sierbesce spre reulu, ce spre binele și indreptarea acestor'a; e demandata asiá in T. v., precumu e instituita in T. n. Se cercámu mai antáiu urmele ei și se vedemu, cumu s'a facutu marturisirea in T. v.? Se vedemu apoi, cumu se asiediá ea in T. n.?

Sacramentulu penitintiei in Legea vechia n'a fostu inca asiediatu, pentru că Christosu aveá se fia și a și fostu celu d'antáiu, care a deschisu cele siepte isvóre ale charuriloru. Dar' fiindu că T. v. a fostu umbr'a și preintipiurea cestui nou, și tóte câte in T. v. se aflara numai in statulu incoltirei, in cestu nou s'au desvoltatu, au infloritu și au ajunsu la maturitate, la culmea perfectiunei: asiá potemu presupune cu siguretate, că și in Legea vechia se voru fi aflandu urmele penitintiei séu marturisiréi peccatorulu. Si intr' adevéru déca frundiarimu prin scripturele Testamentului v., aflámu, că marturisirea peccatorulu n'a fostu numai notificata de Ddieu, ci chiaru demandata și pusa de cea d'antáia conditiune neaperata spe a castigá iertarea peccatorulu; câci insu-si Ddieu vorbesce prin gur'a servitoriului seu Moise (Levit. 5, 1—6): „De ar' peccatú vre unu sufletu, acel'a se faca penitintia pentru peccatulu lui, și va marturisi peccatele lui preotului, și se jérfesca lui Ddieu din turm'a sa unu mnehu séu unu edu, și preotulu se va rogá pentru elu și pentru peccatele lui.“ Chiaru și modulu, cumu se curatiésca Moise pre poporul israelitenu de peccate, l'a indegetatu Ddieu, graindu: „Si va pune Aronu manile sale pre capulu tiapului, și va marturisi preste elu tóte fóradelegile fiiloru lui Israilu și tóte nedreptátile loru și tóte peccatele loru.“ (Lev. 16, 12). Au nu e dara dejá in T. v. marturisirea peccatorulu unu mandatu ddieescu?

Insa déca carevá dintre crestini ar' dubitá despre adevérulu díseloru mele, frundiarésca numai mai departe in s. Scriptura și va vedé, cá și cu padespe amenintia Ddieu pre poporul evreescu, déca israelitenii abatendu-se de le mandatele lui, nu-si voru emarturisi peccatele loru. „Si voru marturisi peccatele sale, de-

manda Ddieu în cartea Levit. (26, 40), și peccatele parintiloru sei, pentru că au calcatu legea și n'au trecut cu vederea;“ din care locu totodata se pôte deduce și acea, că Ddieu nu poftesce numai o marturisire generale a peccatorulu, ci o marturisire speciale a fiacarui peccatu. Acéstasi adeverescu și invetiatiu evreescu, cari au traitu în seclii cei primi ai crestinismului, dintre cari unulu, Maimonide, ne spune, că „Israelitenii, candu voieáu a aduce ceva sacrificiu pentru peccatele loru, acest'a numai atunci aveá valóre și erá bine primitu, decá aducatoriloru le pareá reu de peccate, facundu o marturisire adevérata;“ éra Talmudulu, v.-s.-d. cartea de traditiuni a Judaniloru, atestéza, că „în întielesulu unui codice fórte vechiu, fiacare peccatosu la marturisirea peccatorulu sale erá detoriu, a si-marturisi fiacare peccatu în deosebi.“ Dar' ce și recurgu eu la aceste documente? Au nu se dîce apriatu în cartea Proverboloru (28, 13), că „*celu ce acopere necurati'a sa, acelu-i-a nu i-va fi bine, éra celu ce o marturisesce, acelu va dobandi îndurare?*“ Au nu ne admonezá spiritulu ddieescu la Intieptiunea lui Sirachu (4, 28), dîcundu: „*Fiule, nu te rusiná a-ti marturisi peccatele tale?*“ Din cari tóte se invederéza că lumin'a sórelui usulu marturisirii peccatorulu în T. v., usulu ei continuu, căci numai asiá se pôte esplicá promptéti'a poporului evreescu de a-si marturisi la predicarea santului Ioanu bot. peccatele și a face penitintia, precumu ne naréza s. evang. Mateiu (3, 6), dîcundu: „*Si se botezá în Iordanu de la dînsulu, marturisiindu-si peccatele sale.*“ — Ci se vedemu acumu marturisirea peccatorulu în T. n.

E unu principiu generale alu mintiei omenescu, că de voesci a ajunge la vre unu scopu, trebuie se voesci și miidulócele ducatórie la acelu scopu. Salvatoriulu I. Christosu n'a descinsu din ceriu spre altu scopu, decátu că se libereze genulu omenescu din sclav'ia și catenele peccatului, cea ce se vede și din insasi marturirea lui în s. evangeliá de adi: „*Ci cá se sciti, cá potere are Fiulu omenescu pre pamentu a iertá peccatele; și dîce paratiticului: scóla-te, redica-ti patulu teu și mergi la cas'a ta,*“ (Mat. 9, 7). Poterea divina de a legá și deslegá peccatele Mantuitoriulu a datu-o și apostoliloru sei și urmatoriloru acestor'a, și ea va durá în baserica pana la capetulu secliloru, căci asiá suna promisiunea ddieéscá: „*Amínu graescu voue, ori câte veti legá pre pamentu, voru fi legate și în ceriu, și ori câte veti deslegá pre pamentu, voru fi deslegate și în ceriu,*“ și érași: „*Caror'a veti iertá peccatele, se voru iertá loru, și caror'a le veti tiené, voru fi tienute,*“ (Ioan. 20, 23). Acumu decá ddieescu Mantuitoriulu a voitu, cá apostolii se fia judecatori, cari aici pre pamentu se póta legá și deslegá, de siguru a trebuitu se aiba și acea intentiune, cá legarea și deslegarea acést'a se nu se faca éca asiá dupa placu și în modu arbitrariu, ci cu cea mai mare santia și dreptate, legandu adeca și deslegandu numai atunci, dupa ce apostolii și urmatorii loru se voru fi informatu bine despre impregiurările și marimea fiacarui peccatu alu peccatosului. Mai incolo apostolii n'au fostu numai judecatori, ci și medici sufletesci, asemeni divinului loru Magistru, care pentru acea a lasatu tronulu seu cerescu și a descinsu pre pamentu, cá se vindece ranele sufletelorú nóstre; dara cumu aru fi potutu face apostolii o cura radicale a sufletelorú ranite, înainte de ce nu li-s'ar' fi descoperitu fia-ce rana, fia-ce morbu, și n'aru fi fostu destulu de informati despre caus'a fiacarui peccatu separatu alu penitintelui? Deunde se vede dara, că I. Christosu impartasíndu poterea sa apostoliloru sei, cu acést'a impreuna a impusu credintiosiloru și detorinti'a marturisirii peccatorulu, cea ce în baseric'a cat., fia apuséna fia resariténa, totdeun'a s'a tienutu și se tiene cá o dogma a credintiei.

Si într' adevéru cumu cá marturisirea acumu pre tempulu apostoliloru a fostu în usu în baseric'a crestina cá unu sacramentu din cele mai necesarie, se vedesce destulu de luminatu din Fapt. apost. (19, 18), unde se citește: „*Si multi dîn cei ce credusera veniáu de si-marturisiáu peccatele.*“ Asemene marturisire poftesce și s. Iacobu de la credintiosi. „*Marturisi-ti-ve, dîce, unulu altui-a peccatele și ve rogati unulu pentru al-*

tulu, cá se ve vindecati,“ (Iac. 5, 16); éra s. Ioanu ne invetiati, cá „*de vomu marturisi peccatele nóstre, credintiosu este Ddieu și dreptu, cá se ne ierte nóue peccatele,*“ (I. Ioan. 1, 9). Au nu documentéza aceste din destulu usulu marturisirii peccatorulu acumu la léganulu basericeii crestine? Cu adevératu mi-ar' lipsi tempulu și spatiulu, decá asi vré se citezu tóte argumentele, cari adeverescu acelu usu. Cu tóte aceste concedeti-mi, I. Cr., cá din tempulu apostolicu se ve mai aducu înainte și câti-va parinti, cari intarescu adevérulu nostru. Antáiu Barnab'a, sóciulu de caletoria alu santului ap. Paulu, dá urmatori'a invetiatura crestiniloru: „*Marturisesce-ti peccatele tale și la rogatiune se mergi cu o conscientia curata, pentru cá acést'a e calea mantuirei.*“ S. Clemente, urmatoriulu lui s. Petru pre scaunulu Romei, în epist. sa cátra Corint. asiá scrie: „*Ddieu nu poftesce altu ceva de la noi, decátu se ne marturisi peccatele nóstre înainte lui în persón'a preotului.*“ Éra s. Ciprianu dîce: „*Ve rogu pre voi, fratiloru, fiacare se si-marturisesca smintélele sale.*“ Astféliu atátu Scriptur'a cátu și traditiunea basericéscá demustra lamuritu marturisirea peccatorulu, pre carea insa nici Ddieu nu o-ar' fi demandatu și instituitu, nici baseric'a o-ar' fi suferitu, ba chiaru impusu și inculcatu fideliloru sei, decá ea n'ar' fi fórte necesaria spre mantuire. Dara ea e într'a-neveru

II. și fórte folositória. Folosulu ei celu mare, alesu alu marturisirii mai dese a peccatorulu, urméza acumu din necesitatea ei, dechiarata prin insu-si Spiritulu ddieescu în ss. Scripture și prin baserica. Ascultati insa, ce ne spune despre dîns'a și s. Laurentiu Just.: „*Cu cátu se marturisesce omulu mai desu, dîce, cu atátu se sente mai liniscitu în anim'a sa, și cu cátu mai tare se nesuesce intru exercitarea vertutiloru, cu atátu mai lesne se opunc peccatorulu; marturisirea adevérata e basea umilintiei.*“ Asiá este; folosulu marturisirii e nepusudu de mare, pentru cá ea ne invetiati scienti'a cea mai sublima a cunóscerei-de-sene, și pentru cá ea ne conduce la umilintia, inceputulu și asiá-dîcundu conditiunea generale a tóte vertutile.

Multe și vaste suntu scientiele ómeniloru, ci nici un'a nu e mai folositória cá acea, prin care omulu invetiati a se cunósce pre sene. „*Cunósce-te pre tine insu-ti*“ erá acumu la pagani o regula, unu principiu alu moralei. „*Acést'a scientia intrece pre tóte cele-alalte, afirma s. Bernardu, pentru cá de la acést'a aterna séu viati'a séu mórtea eterna; căci de ar' fi cinevá versatu în tóte scientiele lumei acesteia, asiá cátu ar' scí și ar' cunósce tóta suprafáci'a pamentului, înaltímea și departarea ceriului și afundímea mâriloru, insa pre sene nu s'ar' cunósce, ar' fi asemene unui omu, care ar' edificá casa în aeru.*“ Acelasi s. parinte ne spune, cá Ddieu insu-si vorbesce cátra sufletulu omului, dîcundu: „*Omule! de te-ai vedé tu pre tine, tîe însu-ti nu ti-ai placé, numai cá se mi-placi mie; ci fiendu cá tu nu te vedi, ti-placi tîe, dar' eu te urescu; va veni insa tempulu, candu nici tîe nici mie vei placé, mie pentru cá ai peccatuitu, tîe pentru cá vei arde.*“

Dara cine se instruésca pre omu în acést'a scientia sublima, cine se i-aprinda fac'la, cá se póta cautá în internulu seu, în acést'a lume în miniatura? Astu sierbitiu folositoriu imene lu-póte face mai bine, cá marturisirea derépta și sincera, cá marturisirea cátu mai adesa. Pentru cá celu ce se marturisesce numai arareori, și și atunci póte numai din dá-tina și de rusínea ómeniloru, acelu se aseména omului, care numai raru si-cérca cas'a sa, dar' și atunci nu multu se intereséza de ea, ba nici nu scie, cá unde ce se afla? și cumu i-stau lucrurile? pline și încarcate fiendu tóte de tóta uritiunea, neavendu nici cea mai mica grigia se le cúratie și repareze. Nu asiá lucrá penitintele celu adevératu. Lui nu i-e destulu se deschida numai usiele casei sale interne, se caute numai cu o privire rápede încóce și incolo, și cu nepasare ér' se se opacésca și întórne la faptele cele vechie ale fóradelegiloru; ci elu deschide și cele mai secrete camarutii și cérca prin

tóte anghiuirile animei sale, spre a poté delaturá sí cea mai mica necuratia a ei; elu si-dice cu s. Anselmu: „Pretotindeni sum cuprinsu de anxietate; de privescu in leintrulu meu, in-su-mi nu me potu suferi, ér' déca nu facu ast'a, atunci nu me cunosc pre mine; de me consideru, me inspaimentezu de faci'a mea propria, ér' déca nu o facu, sum condamnatu; de me vediu, spaim'a mea e nesuportabila, ér' déca nu o facu, atunci mórtea mea e neincungiurata.“ Oh fericita frica, spaima sí infiorare, carea petrundiendu-ne internulu pana in adunculu sufletului, ne misica spre o seriósa meditatiune sí recugetare despre noi inși-ne sí lucrurile nóstre cele din urma, despre mórte sí judecata, ceriu séu iadu! Dá; cáci, cá se graescu cu unu s. parinte, „acésta meditare ne va curati leintrulu, ne va infrená pátimele, ne va indreptá moravurile, conducundu-ne in tóte afacerile nóstre sí coregundu tóta viati'a nóstra.“ Au póte fi dara ceva mai folositoriu, decátu acésta cunoscintia-de-sene, la care ne manucece marturisirea sincera a peccatorulu?

Insa ea ne invétia totodata sí inalt'a virtute a umilintiei, carea intrece pre tóte cele-alalte. „Nemica nu se póte asemena cu virtutea umilintiei, afirma s. Crisostomu, pentru cá dins'a e mam'a, radecin'a, nutritóri'a, radimulu sí legatur'a toturoru bunatátiloru.“ Pentru cá precumu celu ce voiesce se bee apa din isvoru, mai inainte trebuie se se plece, asiá nimenu se póte impartasi din isvórele charuriloru, nici póte fi aievea fericitu, nici in lumea acést'a, cu atátu mai puçinu in cea-alalta, inainte de ce s'ar' umili, dupa cumu ne invétia in-su-si Mantuitorulu, dicundu: „*Aminu graescu voue, de nu ve veti întórce sí se ve faceti cá pruncii, nu veti intrá intru imperati'a ceriului*“, (Mat. 18, 3). Sí pre cátu e de sublîma acésta virtute, pre atátu e sí de lipsa, pre atátu de raru o affi chiara sí curata. Ah, decâteori nu vorbim noi despre noi inși-ne in anim'a nóstra inganfata: Eu sum frumosu séu sum invetiatu séu sum avutu, am tóte in prisosintia, nemica nu-mi lipsese, ce-mi-pasa de altii?! Decâteori ne credemu a fi incarcati de merite sí virtuti, a ne scaldá in radiile gratieloru, precandu in realitate ne leganam numai in inaltimile cele ametitórie sí periculóse ale egoismulu nostru?! Dincontra decâteori nu ni-se revólta sangele, candu cinevá cutédia a ne atacá in ceva, a se atinge macaru cu unu degetu de onórea sí statulu nostru?! Macaru cá decâteori nu se nimeresece despre puçinatatea nóstra admonitiunea Scripturei (Apoc. 3, 17): „*si nu scii, sa tu esci ticalosu sí misielu sí seracu sí orbu sí despoiatu?*!“

Acumu insa cine ne va scobóri pre noi de la inaltimile cele superbe in válile cele scunde sí despectate ale umilintiei? Nime, nime cu asiá sucesu siguru, cá marturisirea drépta sí désa a peccatorulu. Marturisirea, carea se baséza pre o adeverata cunóscere-de-sene, ne invétia sí aréta, cá sufletulu nostru adese, in locu de a fi ornatu cu fapte bune, e maculatu cu diverse peccate, in locu de a ne fi castigatu merite stralucitóri, ne-amu meritatu pedepse eterne; marturisirea ne invétia, cá fiacare avemu mai multu au mai puçinu dreptu de a strigá cu psalmistulu (ps. 21, 7): „*unu vierme sum eu sí nu omu*“, de a dice cu s. Petru (Luc. 5, 8): „*Esi de la mine, cá omu peccatosu sum, Dózne*.“ Ér' cumu cá o atare umilintia e midioloculu celu mai bunu contr'a arogantie sí peccaturei in venitoriu, e in sene lucru invederatu, dar' ne invétia sí celu cu rostulu de auru. „Nemica póte fi mai tare, dice dinsulu, decátu umilinti'a; ea e mai firma decátu stanc'a, mai tare decátu diámantulu, cáci sub scutulu ei suntemu mai siguri, decátu candu amu fi incungiurati de cele mai inalte turnuri sí ne-amu aflá intre murii gigantiei ai unei fortaretie; ea e mai pre susu de tóte alesiuirile diávolului, sí pre cei ce o dobandescu i face neinvinsi.“ Éta inca unu nespusu de mare folosu, ce ni-lu aduce marturisirea sincera a peccatorulu!

Asiá este, I. Cr.; marturisirea ne-e fórte necesaria, deórace numai pentru asta necesitate a ei a esistatu ea cá intr' unu símbure acumu in T. v., sí fú asediata cá unulu din cele siepte sacramente decátra D. n. I. Christosu in T. n.; ea ne-e insa totodata sí fórte folositoria, fiendu cá printr' ins'a ajungemu mai

siguru la conditiunile neaperate ale unei viatie virtúose, placute lui Ddieu, adeea la cunóscere-de-sene sí umilintia. Se multiamu drept' acea Tata-lui cerescu pentru acestu institutu pré s., pentru sacramentulu penitintiei, sí se ne folosimu de elu cátu mai adeseori. Dara se ne folosimu de elu alesu in aceste díle ss. ale parésimeloru, in acestu tempu alu mantuirei. Se nu ne invertosiámu anemele, ei se ascultámu cu promptétia sí se urmámu provocarea Spiritulu s., care ne demanda in s. Scriptura: „*Onoréza pre D. Ddieulu lui Israilu, recunósce sí aréta ce ai facutu tu, sí nu ascunde nemica*“, (Ios. 7, 19); se oftámu cu Iesai'a (38, 15): „*Inaintea ta, Dózne, mi-voiu recugetá toti anii miei in amaritiunea sufletulu meu*.“ „Marturisirea mantucesce sufletulu“, dice unu s. parinte; sí eu asisiderea, cá pastoriulu vostru sufletescu in numele lui Isusu ve dicu, ve provocu sí ve rogu cu totu adinsulu: mantuiti-ve prin o marturisirea drépta partea vóstra cea memoritória, sufletulu vostru! Aminu.

Demetriu Popu, capel. castr.

Literatura.

Principiele generali séu fundamentali ale religiunei crestine, pentru gimnasiele superióre gr. c. sí pentru alte institute mai inalte, de dr. Ioane Ratiu, prof. de s. teol. in semin. archid. din Blasiu, sí de religiune in gimnas. super. de acolo; cu aprobatiunea veneratulu ordinariatu metrop., Blasiu 1872, cu tipariulu seminariulu archid.; in 8-vu pag. VIII, 119. — Auctorulu prin opsiorulu presinte sucurge unei mari necesitati, ce se sentiá in gimnasiele nóstre. Planulu invetiamentulu gimnasiale in Austri'a pretindeá sí pretinde inca, a se propune in clasele superióre, prelanga unu compendiu alu istoriei basericesci, elementele unei formali dogmatice fundamentali sí speciali. Manualele scolastice ne lipsiáu cu totul, sí cine se spuna greutátile, ce le suferiáu junii studinti din lips'a acést'a? Inconvenientiele aceste in parte se delatura prin opuscululu de faci'a, care in introducere (pag. 1—12) tractéza despre preambulele necesarie din filosofi'a religiunei, despre religiune sí revelatiune cumu sí necesitatea acestoru; in partea I. (p. 12—64) propune demonstrarea religiunei crestine, in a II. (p. 64—118) demonstrarea basericeii catolice. Invetiaturele speciali séu dogmatice ale religiunei se promitu cá voru aparé cátu mai curendu, candu apoi intregu opulu lu-vomu apretiuí mai pre largu. Pana atunci inca indresnimu a-lu recomandá unei imbraçisári caldúrose, cá pre unu opu scrisu cu deplina cunoscintia de lucru. Pretiulu: pentru studinti 80 cr., pentru alti cumparatori 1 fl. v. a.

Instructiune pentru invetiatorii de la scólele centr. ale reuniunei granitieresci din fostulu regimentu rom. I., privitória la tractarea cártiloru scolastice, de B. Petri; Sabiiu 1872. O apretiamu mai susu intr' unu articlu anumitu.

Stenograf'i'a romana, tablou comparativu, aretandu scriisorile stenografice in limb'a rom., de Eug. Sucevanu; pr. 1 fl. v. a. séu 2 lei 50 b., pentru abonatii la „Stenografulu romanu“ gratis. Totodata se innouesce provocarea de a prenumerá la „Stenografulu rom.“, care pentru tempulu inaintatu va esí estu anu de la pascé incolo numai in 12 fascióre câte de 2 cóle, un'a pentru „Sten. r.“ sí alt'a pentru „Cursulu de stenografia“ intogmitu in lectiuni instructive despre acésta arte. Pretiulu abonamentulu pre anulu intregu 3 fl. v. a. (Redactiunea se afla: III. Mathaëusgasse 9. I. 8.) D. Sucevanu se ocupa acumu de ani cu acésta arte, in dílele nóstre neaperate pentru studinti sí altii, spre a copiá intogmá prelectiunile profesoriloru, cuventárele din adunári politice, parlamente scl.; domniei sale i sucese cu sacrificia de tempu, sanetate sí spese, a aflá pentru limb'a rom. o metoda nóua, mai simpla sí mai usióra decátu tóte cele de pana acumu. Depinde de la sprigionirea o. publicu, éra desclinitu a societátiloru nóstre scientifice sí a ministeriulu de invetiamentu din Romaní'a, cá acestu sucesu alu d-lui S. se nu remana sterilu, spre descuragiarea d. sale sí a altoru juni zelosi, sí spre daun'a sí rusínea Romaniloru.

Ochire prin lumea politica

(din 1—15 Martiu a. c.).

Cronica interna. Desbaterile asupra noiei legi electorali produsera in diet'a pestana frecari nemaiaudite in viata parlamentaria. Stang'a se adopera prin cuventari si interpelari multe si lungi a impiedeca votarea noiei, drept'a erasi se silese a osteni stang'a prin siedintie de di si de nopte. De presinte ambe partile paru a se fi moiatu si a fi aplecate spre unu compromis. Conditionile stangei sunt: reducerea censului electorale, estinderea aceiasi legi electorali si asupra Transilvaniei, si ficsarea periodului electorale pre 3 ani, era nu pre 5, cumu vre novel'a. Noi repetimu, ca Romanii n'au se ascepte nici de la acesta novela vre unu bine, mai curendu vre unu reu. — Croati'a se afla in periodulu friguriloru electorali la nou'a dieta. Noulu locutienutoriu banale, Vacanovics, face mare presiune in sensu magiaru; cu tote aceste e de prevediutu, ca majoritatea deputatiloru alesi va fi natiunale.

In Cislaitani'a impacatiunea cu Polonii inca totu numai prin comitetelo senatului imp. se desbate, de unde resolutiunea galiciana se pare ca va esi forte forfecata, fafia cu care procederea politica venitoria a Poloniloru e forte problematica, ca si tienuta loru de pana acumu. Intr' acea Rutenii prin adrese se declara contr'a impacatiunei cu Polonii. — Dalmatinii pentru servitiulu loru aretatu decembristorulu si memoratu in n-rulu tr. voru se fia remunerati cu o cale ferata, construinda la diua lui Nu-sciucandu. — Pre asiá-numitii „catolici-vechi“ ministeriulu cislaitanu nu i-recunosee, pana candu nu si-voru dechiará formalu esirea din sinulu basericeii cat. Ministrulu Stremayr vine estmodu in contradicere cu argumentarea sa de mai inainte, candu propuse suspinderea concordatului din cauza, caci prin dogm'a infalibilitatii baseric'a cat. n'ar' mai fi cea de mai inainte.

Cronica esterna. Regele Amadeu sta gat'a de fuga. Concentreza ceidreptu armat'a, ca se si-apere tronulu contr'a republicaniloru, totodata in sa pentru scaparea lui la casu de nevoia crucescu nai de resbelu italiene si austriace in apele ispane. Dorerosu lucru, ca fratii Ispani, necapaci pentru libertatile republicane, nu se sciu impacá cu unu monarchu constitutionale de ras'a latina. — Atentatele suntu la ordinea dilei. Asupr'a reginei Angliei inca atentá O'Connor in dilele tr. cu unu pistolu neimplutu si fora cocosiu, vrendu a o silí se subscria agratiarea Fenianiloru irlandesi. Vomu vedé, cumu se va desfasiura si acesta comedia. — Atentatulu asupra lui Bismarck inca se desfasiura asiá, cumu aieptaramu in n-rulu tr.; atentatoriulu Westerwelle nu e Polonu, nici cat., ci totu lucrulu sierbi numai de pretestu spre a poté calcá locuinti'a canonicului polonu Cozmian, la care se se fia aflu scrisori compromitatorie pentru catolicii poloni, germani si si austriaci; adeca ultramontanismulu conspira contr'a imperiului protestanticu! — Intr'aceia Bismarck ar' fi lucrandu necontentitn, se atitie Itali'a contr'a Franceiei. Ddieu se apere! — Turci'a se fia pasitu la aliantia cu Rusi'a. Unu politicu fece nimerit'a observare, ca Turci'a prin ast'a si-asigura viati'a pre cátvá tempu la Rusi'a.

Varietati.

Necrologu. In 26. Febr. a. c. se mutá la cele eterne o. d. Mateu Popu, parochu iu Satu-nou sasescu, fiundu in alu 62-le anu alu etatii si alu 39-le alu preotiei sale, si lasandu in doliu pre veduv'a sofia, 12 fii si poporulu credintiosu. Piulu preotu presentindu apropiarea mutarii sale din viatia si aducundu-si a minte de cuventele Scripturei: „dispune preste cas'a ta, ca vei mori,“ cu o di inainte de moríte aduna in giurulu seu pre toti fii sei presinti, svatuindu-i a trai in pace si unire fratieasca, a onora pre maic'a loru, a iubi pre deapropéle, si intru tote a petrece in frica lui Ddieu. E laudabilu, a fi crescutu fii atatu de numerosi, si mai laudabilu, a-le fi datu o crescere aleasa. Si acést'a lauda, impreuna cu la alti dieci de preoti romani, cari ne au datu si ne dau in cea mai mare parte intieleginti'a natiunale pre-

sinte, se cuvine si repausatului, care intre fii sei bine crescuti numera si pre zelosulu preotu si june literatoru romanu, d. Ioane Papiu din Ghierl'a. Corón'a meritelor sale e in sa pastorirea sa sufletesca de 39 ani in unulu si acelasi locu, fora a veni báremi odata in referentie incordate cu pastoritii sei. De aci lacremele tuturor; de aci la inmormentare concursulu a 2 protopopi, 1 profes. de teol., 10 preoti si a poporu numerosu chiaru si din satele vecine, spre a-i dá onórea depre urma si a-i poffi: Se-i fia tierin'a usóra si memori'a eterna!

Primulu balu rom. in Vien'a reesi splendidu. Lu-onoraru cu presinti'a sa intre altii esc. sa d. rectoru alu universitatii si fostu ministru, Hye, generalulu Aioldi, consululu turcescu, agintele Romániei d. Carpu, mai multi senatori imperiali sel. Societatea a fostu din cele mai alese, petrecerea cordiale si animata pana de demanetia. Bufetulu la dorinti'a domnei patronese M. Dumb'a a fostu gratuitu, totusi venitu lu curatu pre sem'a cabinetului de lectura va fi la 500 fl. v. a.

Episcopu in Ghierl'a. Dupa „Corresp. aut.“ din Pest'a publicara „P. N.“ si „P. L.“ scirea, ca d. M. Pavelu, vicariu episc. in Maramuresiu si deputatu dietale, este desemnatu de fiitoriu episcopu alu diecesei gr. c. rom. de Ghierl'a. Inca cu finea anului tr. aflasemu, ca se solicitéza suplinirea vacantelui scaunu episcopescu, si dupa ce guvernulu nu era dispusu a recunosee si a concede diecesaniloru dreptulu de alegere, ce dinsi l'au avutu si practisatu ca parte integrante a archidiecesei inca nedismembrate, pres. sa archiep. si metr. dr. I. Vancea a insistatu a se face numirea pra basea candidatiunei propuse de pres. sa; candidatii au fostu: canonicii metr. Negrutiu si Papfalvi si vic. for. Pavelu; afóra de acesti-a metropolitulu a recomandat cu verb'a pre secret. metr. dr. V. Mihali, care atunci nu potú intrá in candidatiune, neavendu etatea canonica. Episcopii sufr. inca au recomandat din parte-si, anume pres. sa episcopulu din Oradea dr. I. Popu-Selagianu a recomandat cu staruintia pre can. I. Szabó, era pres. sa episcopulu din Lugosiu I. Olteanu pre canonicii M. Nagy si A. Liviu. Intrigele inca au fostu in jocu; asiá episcopulu rut. din Ungvaru, Pankovics, staruia pentru numirea canonicului ghierl. Gulovics, era denunciatorii anonimi aflandu, ca vic. Pavelu, de candu e deputatu, are trecere la guvernulu, incepura a scorní, ca P. ar' fi casatoritu si alte asemeni, tote cu scopu de a impiedeca numirea lui. De candu cestiunea nimirii noului episcopu devenise obiectu de serioasa ocupatiune la guvernulu, nu era mai multu vorba de altii, decatu de v. Pavelu si secr. Mihali. In fine cestiunea se deslega in consiliulu ministeriale de sambeta, 9 Mart. a. c., tienutu sub presidiulu M. sale imperatului, desemnandu-se de episcopu vicariulu M. P., care probabilminte, cu tote denunciarile facute in contra-i, va fi si denumitu in scurtu. Astadata ne marginimu la istoriculu, ce dederamu, fora a esprime opiniunea nostra asupra persoanei. Nu potemu in sa a retacé mechnirea, ce sentimu, si credemu ca cu noi impreuna o sente nu numai dieces'a resp. ci toti credintiosii provinciei metr. gr. c., pentru scurtarea si resp. refusarea dreptului de alegere. Scimu, ca atatu metropolitulu catu si consistoriulu diecesei veduvite au cerutu de la guvernulu recunoscerea dreptului de alegere, nu scimu in sa, de voru fi insistatu cu staruintia si perseverantia spre ajungerea scopului. Trebuie in fine se marturimu, ca nici deputatii rom. de religiunea gr. c. nu si-au plinitu detorinti'a in asta privintia. („Fed.)

La intrebarea, ce ni-se fece din unele parti, ne luamu voia a responde aici pentru toti, cumu ca „Sionulu rom.“ din periodulu trecut lu-avemu inca in esemplarie numeroase, cu singur'a esceptiune a n-rului I. din 1866, si suntemu gat'a a-lu dá doritoriloru si cu diumetate pretiulu. Anume a. I. 1865 nri 1—12 cu 1 fl.; a. II. 1866 nri. 1—24 cu 2 fl.; a. III. 1867 nri. 1—20 cu 2 fl. v. a.

Posta redactiunii.

P. t. domniloru: E. C. in Ghierl'a. Pre avisulu postale ai statu scrisu numai Domni'a Ta. Dar' se fia bine a intrebá, pen'a-ti agera pentru totdeun'a ai pus-o in cuiu? — G. F. N. in Blasiu. Ti-vomu responde pre cale epistolare. — D. P. in Bistritia. Cartile dorite se spedéza asta-di. — I. D. in Baiutiu. Primirea prenumeratiunei pre unu anu prin ast'a o cuietamu.